

A „KELET” előfizetési díja:

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva	
Egész évre	16 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy órá helyben	1 frt 50 kr.
Egyes szám ára	7 kr.

Megjelenik a „Kelet” mindennap, az ünnepek követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői szállás:

Főttér 4-ik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CIKKEK DÍJAZTATNAK.

Kéziratok nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak

Határozott időtartamú hirdetésnek sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haszenstein et Voigler (Wallfisch gasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapest. Haszenstein és Voigler hirdetés könyv. iradják. Weiss Mór hirdetések felvétel iradj. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest Szerviztér 5. sz.

Nyitóléti cikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Néhány szó b. Kemény Gábor közgazdasági programjáról.

IV.

Ha, továbbá, vizsgáljuk, a haszonhajtó ipari termelés feltételeit, úgy találjuk, hogy a következők szükségesek:

- 1) Elegendő természeti tőkés azoknak lehetőleg észszerű felhasználása;
- 2) az emberek lehető kiképzése;
- 3) megfelelő tőke;
- 4) megfelelő számmal szerszámok és gépek;
- 5) a munka kellő felosztása;
- 6) bizonyos adott területen elegendő számú népesség;
- 7) a lehető legnagyobb szabadság az iparügy terén;
- 8) tulajdonbiztonság, jó törvénykezés és adminisztráció;
- 9) jó utak és más közlekedési eszközök;
- 10) felkutatás az ország mineralógiai kincseinek s általában előmozdítása az egyes vidékek geológiai és mineralógiai kikutatásának;
- 11) az ipar helyes kiválasztása; végre
- 12) szakadatlan gondoskodás piaci szerzéséről.

Ellenben az ipari tevékenység feltételező elemei:

- 1) nyersanyag-források;
- 2) ügyesség a nyersanyagok feldolgozásában;
- 3) tőke, és
- 4) a kelendőség, a piacz, vagy ami egyértelmű ezzel: a szükséglet, valamely iparcikkre nézve.

E négy feltétel mindenike abszolút szükséges, hogy meg legyen, különben ha csak egyik is hiányzik: kérdésessé teszi a többinek is existenciáját.

A mezőgazdaság emeltyűi között első helyre a mezőgazdasági képzettséget helyezők.

Nem tagadhatni, hogy 1868. óta a földmívelési szakképzettség terjesztése érdekében földmívelési iskolák és felsőbb gazdasági intézetek alapítása által nagyon sok történt, habár az más kérdés, hogy a mi történt, tapasztalati szempontból mind helyesen történt-e?

Azokról az akadályokról azonban, melyek az okos mezőgazdaság útját állják, bezzeg elfeledkeztek kormányaink megemlékezni s

A „KELET” TÁRCZÁJA.

UTIRAJZOK

ázsiai Törökország-ból.

(Eredeti levelek.)

III.

Mamachatun, okt. elején 1878.

(Folytatás.)

A monda azt tartja, hogy alant lenn a mélységben egy nagy kázn van elásva telve drágakövekkel, arannyal s ezüsttel. E barlangtól felfelé haladva, egy másik kisebb s újabb datumu a sziklába vágott üreges akadákn, előtérén a terem, hová mint vezetők monda, az örmények menekültek a rabló kurdok elől. Jó faradtan vizsztatáro expedícióból, a fennnevezett Oannes efendi látogatását kellett fogadnom, ki elvezetett a falusi régi örmény templomhoz, mely nagy kőszikla darabokból durván összetakolva négy szegletes, bámbár idomu külformájával minden torony nélkül (itt Anatóliában még haragozni nem halottam, a hivatkozott kalapács ütésekkkel, fára vagy harangra hívják egybe) a jó erős vasajtóval s az ajtófélfőtti egyszerű faragványokkal, valamint nagy éreket bennem nem keltethet.

Ugyazintén nem az Oannes ur vadon kertje, mely azután lón nekem bemutatva, (Anatóliában részben virágos kert ritkaság, s az is immelámmal tartva; konyhakertjeik is inkább szántóföldek.) Harmadnap a leírt kísérettel visszaindulánk utközben egy kis steppelhasat rendezve, egy egyszerű hódra (alsóbb rendű török lelkész, inkább lelki tanító, minden nagyobb ur kíséretében) lova lón a hanyathomlok vágatásában a nyertes. Fegyvereinket Pekingben, úgy utközben alig használók. — Anatóliában része káros varjakban s csacsogó szarkákban bővölködve; míg ha szárazságra, rézre, vadludra akarunk vadászni, korán

egyetáltalán nem volt kilátásba helyezve, hogy azok el fognak hárítani, habár az erdészeti viszonyok megbeszélése alkalmával eléggé volt is hangsúlyozva, hogy ott, a hol az enyim és tied kérdése, mint nálunk az erdélyi részekben, nincsen tisztázva, ottrendezett mező- és erdőgazdaságról a hogy szólanunk sem lehet, ép úgy földhittel sem adható.

Ép ezért a birtokrendezés, megtagosítás kérdését, más szóval: a földművelés hátrányára és roppant kárára nálunk még mind fennálló akadályokat, szükségesnek találjuk kissé részletesebben megbeszélni, annyival is inkább, mert ha mindnyájunk el nem titkolható öröme, az új miniszter úr programjában ezen kérdés meg is említve, de nincs eléggé kifejtve, a mit egyébiránt egy körirattól nem is kívánhatunk.

Tagadhatatlan, hogy a birtokviszonyok rendezése nálunk 1849. óta égető kérdés. Nagyobb és kisebb feladat nem várhat földmívelési miniszterre, mint e kérdés szerencsés megoldása, mert ez valóban az „enyém”, „tied” kérdése és nélküle, a mint a körirat igen helyesen megjegyzi, sem mezőgazdaság, sem földhittel nem képzelhető.

De továbbá, és ezt jól megjegyezzük, a birtokviszonyok rendezése sohasem történhetik az igazságügyminiszterium által és ezen nemzetgazdasági kérdés sem tehető a törvénykezési eljárás tárgyává, már azon oknál fogva sem, mert e szabályozásnak a lehető leggyorsabb és legolcsóbban kell keresztülni, a mi törvénykezésünk pedig se nem olcsó, se nem gyors s egyáltalán nem alkalmas ezen kérdés megoldására.

De eltekintve a birtokrendezés kivételének kérdéséről, mielőtt egyszer a volt jobbszárú és földesurak, a részükbe jutott földbirtoknak korlátlan uraivá lettek, egyszerűs-mind e birtok használata is feltétlenül szabad kell, hogy tétessék s ez még maig sem történt meg.

E szabaddátétel maga a birtokrendezés, melyről a jövő alkalommal szólnunk még folytatolag.

— A képviselőház pénzügyi bizottsága tegnapielőtti d. e. 10 órakor tartott ülésében a pénzügyminiszterium költségvetését vette tárgyalás alá.

A tárgyalás megkezdése előtt Szapáry Gyula gr. pénzügyminiszter előadja, hogy ezen költségvetés már augusztus hóban készen volt, de akkor kellett volna felkelni a s Fráthnak látogataltanabb sáros partjait felkeresni.

A visszatértemre következő napokban több ízben tevényt tiszteletemet hivatalos ügyekben a vaskos kommandárnál, (valóságos magyar typos, egy a fenn említett kaimakam s kadi) úgy az előzőekny lieutenant-colonelnél, mindkettőt saját ur zoldra festett jó tágas s egyedül bitorolt sátrában keresve föl. Betekinttem az u. n. Hükümetbe (előjárásági hivatal), jelen voltam egy tanácskozáson, melynek végzetével a kadi nagy gyönyörűséggel sillabizálgatva nevemet, barátságosan meghívott magához lakába. A vacsora a kellő ceremóniákkal, kézfés, szájmossa előtt és után folyt le; az asztal nem volt édességek és gyümölcs hiával. A kadi mint u. n. bujuk adam — nagy ember, míg másokkal szemben feszesen megtartá méltóságát, hozzám igen leereszkedett volt. E közben kezdetét vette a ramazan hónap (a törökök) nagy böjtje, midőn napközben nem esznek, kávét nem isznak, nem dohányoznak s imádkozásnál (amaz) egyebet sem tett az összes sátrak alatt s azon kívül nyugvó népesség.

IV.

Mamachatun, november 10. 1878.

Ki a törökök nem látta imádkozni, annak fogalma nem lehet azon gymnasztiikai manőverekről, miket ezalatt végrehizv. Nálunk otthon a zsidók elég furesán imádkoznak, s ha egy zsinagógába bemegyünk, a zaj-zsibajtól nem tudunk időzni. A török ellenkezőleg ritkán végzi imáját fennhangon, vagy éppen énekelve, legfeljebb az első pár „Allah ekber”-t, fohászkodást mondja el; a többi alatt halkán, suttogva imádkozik. Mindenekelőtt ima előtt megmosakodik (aptesztet japar”), szigorúan tiltva van Allahhoz piszkosan mosdatlan fohászkodni. S e tekintetben sok lanya keresztyén, (ki a külső formalitásokra mit sem ad, s heverve, nem térdelve, olvassa imakönyvét), példát vehetne a török istentiszteletől. Ezután kiteríti szőnyegét (még a legutolsó török katonának is van, már a milyen olyan szőnyeg, ez az

nem volt benyújtható. E szerint az indoklás is csak az augusztust megelőző időszak tapasztalataira terjedhetett. — A készen talált költségvetésen kinevezetése óta az idő rövidsége miatt sok változtatást már nem tehetett; a mi változtatás történt, a mérleg rovására tétetett a múlt évi eredmények alapján. Előadja továbbá, hogy a lebegő adósság és a renteügy lebonyolításáról szóló részletes jelentést legközelebb a háznak be fogja mutatni, midőn a legújabb kölcsönről szóló javaslatot terjeszti be, a mely valószínűleg pénteken vagy szombaton fog benyujtani.

Addig is főösszegekben bejenti a végeredményt. A kormány felhatalmazott 260 millió rente kibocsátására; ebből 28 millió a II. kibocsátású kincstári utalványok beváltására fordítandó. A többi 232 millióból 1878. végeig eladott 211 millió s így rendelkezésre áll még 21 millió. A függő adósság 4 millió és néhány száz ezer frt aranyban. A kincstári utalványokból beváltott 7 millió font sterlingnél több; marad még beváltatlan 182 ezer font, a mi nem mutatott be beváltást végett, a miből azonban az államnak kára nincsen, mert a kamatozás megszüntetett. A kamatozó pénztár-jegyek állása 1878. végén 8 millió 366,300 frt.

Lukács Béla ezen általánosan előterjesztett adatokat nem tartja elégségesnek, s kifejezi azon óhaját, hogy a fedezet tárgyalásánál a részletes adatok is a bizottság elő terjesztessenek.

Hegedűs Sándor előadó ezután megkezdte a költségvetés előterjesztését, melynek egy kiadás, mi bevételi tételeit az 1877. évi eredményeknek megfelelőeknek találja.

Előirányozva van: rendes kiadás 39. mil. 499,557 frt, (620,410 frttal több a múlt évinél.)

Rendes bevételek . . . 198.176,195 frt, 4.545,023 frttal több a m. évinél.

Nyugdíjak: . . . 2.096,443 frt, 38,829 frttal több a múlt évinél.

Átmeneti kiadások: 1.674,271 frt, 369,960 frttal több a m. évinél.

Beruházások: . . . 2.367,165 frt, Átmeneti bevételek: 2.929,615 frt, 124,249 frttal kevesebb a m. évinél.

Ezután a részletes tárgyalás kezdetét meg.

— Az országgyűlési szabadelvű párt tegnapielőtti értekezletének első tárgyát a Deák-Ferencz síremlékre és emlékszóborra vonatkozó előterjesztések képezték, melyre nézve abban történt megállapodás, hogy egy 15 tagu országos bizottság kiküldése fog javaslatba hozni. melybe a képviselőház 10, a főrendiház 5

ő asztala, széke, ágya, mindene), saruját lehuzza, kelet felé fordított arczával rááll, kezait teste hosszán végig lenyújtja, aztán felemeli őket fejéhez, aztán le öve tájáig, hol egy darabig öltve tartja, mindez alatt foly a susogó ima, egy-egy sóhajtsóttal megszakítva: egyszerre csak térdre veti magát, homlokával s elrejtött kezeivel több ízben a földet érinti, (török katonáknál a végzett ima bizonyossága, ha a fez elől a földtől poros), térdelve felemelkedik, folytatja imáját, egész terhoshozan felemelkedik s mindezen evolúciókat ismétlik többszörösen. Igen természetesen a test hajlékony-sága és ruganyossága ezen napjában többször végzett testgyakorlatok által igen növeltetik, s így nem lephet meg, ha corpulens megelémedett török urakat, ifjakat megillető könnyedséggel látunk imádkozni; bár azt sem szabad elhallgatnom, hogy a török egyéb mozdulataiban felettébb lanya, s egy csepp impetuositás sincs benne. Mi megítődésemre szolgált a seraili (kormányzósági épületi) irodákban, hogy míg egy-egy hivatalnok a kiszabott időben szőnyegére borult, addig a körülte levők nagy hangon társalogtak minden körülről, tevék-nyiták az ajtót, sőt még, ha az ügymenet úgy hozza magával, nem állálak megszólítani s felvilágosítást kérni az imádkozótól, minek ez minden neheztes nélkül megfelelt. A teljes török-nél (kivált az östörök iskolából, a mely még mindig kezei közt tartja a gyeplőt) lényeges kellék az imádkozás s a nők legszigorubb elrekesztése; mint minálunk nem rég, úgy itt is, még mindig mutatott vallásbeli buzgóssága szerint mérlegelik az embert, a többi qualificatiók ezután jönnek. Így p. Ismail Hakki kürd pasának (jelenleg erzurumi valj) nagyban betudták, a miért a khorumduzi útközet előtt imára buzdítá katonáit: a csata sikeres kimenetelét a törökökre nézve, meg-meg a vakbuzgó Ismail is e körülménynek tulajdonítja. Nous en sommes encore là! Oly ifjú török hivatalnok, mint p. Dsemil bey, az itteni kaimakam (civil-főnök), kiről barátjai tudják, hogy az ifjú török párthoz szít (a mely különben fél,

tagot választ és a bizottság fogja magát kiegészíteni a fővárosi képviselő testület kebeléből választandó 5 taggal, esetleg szakértőkkel.

Ezután az Olaszországgal kötendő vám- és kereskedelmi szerződés vétetett fel, melyet Kemény Gábor b. miniszter részletesen indokolván, az értekezlet Baross Gábor indítványára általánosságban és részleteiben elfogadtatott. Ezzel a tanácskozás véget ért.

— A bécsi képviselőház rövid vita után elfogadta az Olaszországgal kötött kereskedelmi szerződést. A képviselőház közgazdaság bizottsága jóvágyta a Franciaországgal kötött kereskedelmi szerződést, miután a kereskedelmi miniszter annak sürgős tárgyalását ajánlotta.

— A Franciaországgal létesült kereskedelmi megállapodásokra vonatkozólag Kemény Gábor b. miniszter a kereskedelmi bizottság ülésében hozzáfűzte interpellatúra kijelenté, hogy a képviselőház kezelebbi ülésében előterjesztést teend.

— A román vasuticsatlakozás. Balaceanu román ügynök e hét végén Bécsbe érkezik, hogy a román vasuti csatlakozások iránt a tárgyalásokat folytassa, illetőleg befejezze. A magyar és román kormány közt e vasuti csatlakozások iránt fennforgó differenciák most már jelentéktelenek.

— Titkos bizottságok Boszniában. A Szt. Péterburgszkija Viedomosti jelenti, hogy Boszniában a titkos bizottságok egész hálózata van szervezve; közli továbbá a proklamációt, melyben a bosnyákok felhívának, hogy lázadjanak fel és virják ki hazájuknak függetlenségét, vagy Szerbiához csatlakozás.

Külföld.

Konstantinápolyból írja a Pol. Corr. Az orosz-török békealkudozásokat az orosz kormány egyik feltétele a kasztolta meg. Lobanoff herczeg már a tárgyalások megkezdésekor kilátásba helyezte egy fontos clausulát, a melyet Onon követéségi tanácsos a legutóbbi ülések egyikében a következőkben formulázott: „A két szerződő fél kölcsönösen biztosítja egymást a berlini szerződés minden határozatainak pontos végrehajtásáról.”

Oroszország ezen clausulával veszedelmes beavatkozási jogot nyert volna. Mert ha a por-

hogy a háboru szerencsétlen kimenetelének s a vezér szerepet játszott Ali Szuavi halálával, teljesen elkallódott), nyiltan nem meri bevallani nézeteit s vakbuzgósgát színel. Ez különben meg lehet, hogy csak Anatóliában van így, a mely országrészről a büszke Rumélia beliek azt állítják, hogy a világ legsötétebb részén fekszik, s a kutyánál is barbarabb népség lakja.* Találtam — melleleg mondvá — egy-két olyan törökre is, ki a vallás egyenlőség mellett nyilatkozott. De ez itt ritka, mint a fehér holló.

(Folytatás: köv.)

A kabátzseb titka.

Elbeszélés.

JATA WÖHRI JAKÓ.

II.

(Folytatás.)

— „Ön jól fogja tudni, miért jöttem ön-höz,” szólott. „Egykedvű tekintete legalább ezt látszik nekem tudni adni. . . Midőn önt megismerem, szerény, művelt, erős férfiúnak mutatta magát. Magaviseletéből legalább ezt következtetjük mindannyian. Megvallom szerettem önt uram! Szerettem mélyen, forró, és igazán s ezt nem egyszer meg is mondtam, be is bizonyítottam önnek. Bizalmasan hajtám fejemet kebelére. Miroszat sem sejtve, nyugodtan tettem le kezébe sorsomat, jövőm boldogságát. Oh! hogy ennek oly gyorsan kellett megszűlni! Ábránd, álom volt az, semmi egyéb. Álom, mely eltűnésével a legridegabb valót hagyja maga után. De ne bolygassuk a boldog multat, a mely többé amugy sem tér

*) Rumilnak hívták, különben régebben nem csak az európai, hanem egy részt az ázsiai Törökországot, azon részt, melyet ma a terekpeken Armenia névvel jelölnek. E tájakat le Trebiszondig (mely szinte külön fejedelemség volt a Komnénok idejében), sürün görög (törökül rum) népség lakta s ezektől foglalta el a hódító török s nem az akkor is már leigázott örményektől. K.

ta követ el mulasztást, Oroszország agyonnyomja erejével; Törökországnak ellenben az orosz kormány mulasztásaival szemben legfeljebb tiltakoznia lehet.

Az ottomán kormány meghatalmazottjával tehát a leghatározottabban ellenérték ezen clausulát. Azért Onon a tegnapi ülésben nem vonta ugyan vissza azt, de tetemesen enyhítette.

Hogy azonban rövid időn létre jött a megállapodás, abból is kitűnik, hogy Szelami pasa parancsot kapott, hogy 11 zászlóaljjal készen álljon Drinápoly megszállására.

A Deutsche Zeitung írja: Vrbiceza, a montenegrói fejedelem küldöttje és a külügyi hivatal közt annyira haladtak a tárgyalások, hogy befejezésük rövid idő alatt várható. Vrbiceza vajdának hír szerint sikerült megszabadítani Montenegrot Ausztria-Magyarország gyámságától az antivári kikötőt illetőleg. A Montenegró iránt rendkívül barátságos politikát bécsi oly irány-adt helyen kezdeményezték, hogy a külügyi hivatal kénytelen volt elhallgatni esetleges aggodalmait.

Meg vagyunk győződve, hogy a Deutshe Zeitung ezen közleménye irányzatok koholmány. Ebben is a régi nótát fújja a katonai, udvari és ki tudná még micsoda pártból. Irányadó körökben a jelen bizonytalan viszonyok közt senkinek sem juthat eszébe lemondani azon előnyökről, a melyeket a berlini szerződés monarchiáknak nyújtott.

Hírek Konstantinápolyban. Murad exszultánról el van terjedve a hír, hogy végórát él. Szélhűdés érte volna. Elmeháborodottsághoz iszákosság járult, s ennek tulajdonitják hivatalos oldalról a bajt, mely hír szerint halálössé válik. Mások mérgezésről beszélnek és a közhiedelem ezt kapta fel a haldoklás okául. Nagy az igaztatlanság e miatt a nép között. Villámgyorsasággal terjed a hír, a nép nagy fordulatot vár. Hiszik, hogy a Murad halála esetén a szultán (szóháram s baba hijja Midhatod, mert nem reméltetik többé, hogy ez összeesküvést forral Murad visszahelyezésére. A közönség között már halála híre is el van terjedve.

A bolgár nemzetgyűlés megnyitása január 18-ára volt kitűzve, de elhalasztott. Hogy miért, arról a táviró még maig sem adott felvilágosítást. A Times levelezője Tirnovából azt jelenti jan. 18-ról, hogy a nemzetgyűlés több tagja már megérkezett, de nem tudják, hogy a meg-

vissza. Az idők és azokkal az emberek is változnak. Ön napokon át magányosan hagyott csendes, zárda otthonomban. Nem volt senkim, kinek panaszaikat elmondhattam volna; nem volt, ki könnyeimet letörölte, a ki vigasztalt, szerelmével elhalmozott, kétségbeesőt fájdalomra írt hozott volna! Ön a tanum, hogy némán, szólaul, panasza nélkül türtem e fájdalmakat; azt bívém, az idő mindent meggyógyít. Csendesen, panasz nélkül áltem át a napokat úgy, mint álmatlan éjjeleimet. Beláttam végre is, hogy száműzve vagyok szívéből; mert a ki önzetlenül és igazán szeret, az szerelme tárgya iránt nem tud oly közömbös, oly érzéketlen lenni, a milyen ön volt. Igen, Ön az volt; az, a szó legszorosabb értelmében. Csak két év óta élünk együtt. De nézzem reám, nem életem-e rövid idő alatt egy évtizedet át? Tekintsen szemembe s meg tudná-e számlálni a könnyecskéket, mik ön miatt hullottak ki azokból! — — — Kérem, ne szakítson félbe. Nem soká fogom már türelmét igénybe venni. Csak azt akarom, hogy ne mondja egykoron: e nő elhagyott engem anélkül, hogy távozása okát velem tudatta volna. . . .

— De az isten szerelméért, miről beszélés édes Emilia? Miért ez iszonyatos, e borzasztó vádakat? nyögöm majdnem eszméletlen kívüli állapotban.

— „Móltatlan? Móltatlan volt; én a móltatlanságnak csak száznadód áldozata vagyok,” válaszolt 5 épp oly hidegen, épp oly lesújtóan, mint az imént. Majd folytató: „Számítottam. Oh, mi nehéz is tudunk számítani. Ön nem szeretett engem soha! Oh, jól tudtam én azt, hogy megcsal engem! Ugy más nő kebelén keresi azt a boldogságot, a melyet megváltottam volna életemmel; bár én szerethettem volna meg önné.”

— A türelmem végre is elhagyott. Reszkettem a dühtől, a haragtól.

— Asszonyom! kiáltám, ön vérig sérteget engem. Ön megörlött, ön nem tudja, hogy szavaival megöl, megsemmisít engem! . . .

nyitás miatt és mikorra halasztott el; valószínűnek hiszik, hogy f. hó 25- vagy 27-én a nemzetgyűlés mégis megnyílik. A képviselők, kikkel a levelező érintkezett, úgy vélekednek, hogy Battemberg hg. lesz a bolgár fejedelem, Ignatieff és Dondukkoff-Korzakoff kevés szavazatot fognak kapni.

Az afgán kérdés.

Bombayból decz. 20-káról írják a Neue freie Presse-nek.

Az indiai kormány minden katonai és politikai intézkedése azt bizonyítja, hogy Kandahar lesz alapja az Afgánisztán ellenintézkendő fő műveletnek és jelentékeny cszólóknak. Az alkirály egész főhadiszállásával Kalkuttába ment Lahoreból, a mi arra vall, hogy nem fog diplomatiái alkudozásokba bocsátkozni a kabuli kormánnyal. Ellenben készületeket tesznek Haine főparancsnok hadiszállásának Quettahba, illetőleg Kandaharba való elnyomulására, a mint tavasszal az idő megengedi a nagyobb hadműveletek megkezdését. Ez természetesen a tél rövidebb vagy hosszabb tartamától függ. Magától értetik és itt mindenki megjegyzi abban a nézetben, hogy a béke megkötése és a kérdés végleges elintézése, Jakub kánnal, vagy bárkivel mással, csak Kabulban történhetik meg. Az angol kormánynak világosan constátálnia kell az afgánok érzelmeit és véleményét azonkérdésről, hogy kit akarnak uralkodójuknak.

Sőt még Kabul megszállása sem elegendő. A jelen viszonyok közt okvetlenül szükséges India biztosítására, hogy az angol csapatok előnyomuljanak Herátig és uralkodjanak a herát-merviton és a Tidsend folyó mentében, és védelmi vonal gyanánt használják Oroszország ellen.

A vitéz turkomanokat, a kiket Butler őrnagy megnyert Anglia részére és meghódolni akar-nak Anglia előtt, nem lehet cserben hagyni és Oroszország karjai közé kergetni. Ez az ország mely Butler szerint gazdag szarvasmarhában, juhokban, tevékben és lovakban, többre becsüli Anglia fönhatóságát Oroszországnál. Gyáva és rövidlátó politikát követne Anglia, ha nem ragadná meg ezt az alkalmat. Ha megengedné az oroszoknak, hogy megszállják Mervet, a város és a Kaspi-tenger közt lakó turkomanokat leigazza, a jövő nagy küzdelem minden eszközeit kezükbe szolgáltatná, mert az orosz sereg nagy tömegeikkel szaporítható lovaságot. Oroszország képes lenne majdnem megközelíthetetlen alapot teremteni hadműveleti részére a Kaspi-tengerig terjedő szakadatlan vonalon és kényükre ronthatnának be Afgánisztánba.

Ha azonban megszállja Anglia az említett pontokat és angol Törökesséket szervez az orosz Törökisztán ellenében, akkor áttörhetlen bástyát épít Oroszország és India közt, sőt a Kaspi tenger felé.

Indiában kinevezték a vérmes politikuskokat, a kik megoldottnak tekintik az afgán kérdést. Az ideai hadmenet csak kezdete a nagy küzdelemnek, a melyre most készülnek, és a Times is jól tudja ezt, mert most küldte ide John Luther Vanghan tábornokot, hogy harczeri tudósítója legyen Afgánisztánban.

— De nem figyelt rám, hanem szavamba vágya folytatá:

— „Nem átkozom meg, habár okom volna erre, Viszeadam önnek e levelet (egy levelet mutatott, melyet imént nekem átoltasás végett átadtam). Megnyugtatóra tudathatom önnel, hogy azt a szobaleány találta, midőn az ön kabátját kiporolta. A kabát belső zsebében felelte ön. Máskor ha ily szerelmi titkai vannak, jó lesz azokat biztos helyre tenni, mert kár édes titkait így szólnak eresztetni. A cselédek csakakák és igen sokat olvashatnának a levélből...”

— Pillanatnyi szánatot tartott. Hahozni látszott. Könyvek usztak szép, bántatja szemében. Az ajtóhoz sietett; még egyszer megfordult, s rém veté tekintetét. Oh, e tekintet soha sem fogom elfelelni.

— „Isten önnel” kiáltott azután és eltűnt.

— Emilia! nyögöm magamon kívül. De hasztalan és későn, é már mit sem hallott szavamról. A levél ott hevert a földön... Ott hagytam azt, s örült fájdalommal feldult szívemben, lefutottam a nagy lépcsőkhöz az utcára... Későn érkeztem le. A kócsi egyhangu robogását hallhattam csak.

Viktor a beszéd alatt teljesen kifáradt. Szó nélkül borult keblemre. Csak sírni, csak zokogni tudott.

Végre görcsösen markolva lüktető szívéhez, lázas hangon mondá:

— Oh pedig, mint szerettem őt!

III.

Ama végzetes levél, melyet Viktor barátom nekem átoltasás végett átadott, következőleg hangzott:

„Édes Viktorom! Ma délután elvárlak. De bizonyosan jöjj. Örökre hű Erzsíd.”

Önkénytelenül elmosolyogtam.

— Honnan vetted e levelet? kérdém.

— Nem értelek! Nem-e az imént mondtam, hogy nóm dobta azt lábaim elé?

— Jó jó, miután azonban kabátod zsebében találták, nálad kellett annak lenni!

— Nem tudom. Én egyáltalában nem tudom, miként jutott e levél az én tudtom nélkül zsebémba. Tény az, hogy e levelet nóm kezében láttam először, hogy soha életemben nem

Oroszország és Anglia közt megkezdődött az ázsiai nagy kérdés, és többé nem szorítható határok közé. De sokkal több tényező is fog benne részt venni, mint általában hiszik. Anglián és Oroszországon kívül más nagyhatalmak is vannak Ázsiában.

A fekete halál.

A legszörnyűbb járványos betegség a mirigyvész (pestis), hét évi szünet után (utoljára a persa Kurdistánban dühöngött) az astrachani körülbelül egy kitört. A vész által meglepett falvak lakói rémületlen menekülnek, cserben hagyva még azokat is, kiket legjobban szerettek, ha őket a ragályozás érte.

Nincs betegség, mely több áldozatot követelne, mint a pestis. Egész családok, házak, falvak haldoklani k a rémos útján nagyobb pusztulás, mint a legvérengzőbb hadjárat alatt. Toulonnak, midőn ott 1721-ben a pestis kitört: 26.276 lakosa volt; a járvány megszűntével ezen szám 10.493-ra apadt le, tehát a lakosság nagyobbik fele elpusztult. A városi hatóság összes hivatalnokai közül csupán az első polgármester maradt életben, talán hogy hivatalosan beszámolhasson az áldozatokról.

A legszörnyűbb pestis-járvány a 14-ik század derekán uralkodott, mely „fekete halál” névvel ismertes s melyről még alább szólni fogunk. Ehhez hasonló nyomor sem azelőtt, sem azután nem süjtött az emberiséget. Egykoru történetírók szerint a fekete halál az összes akkor élt népességnek egy harmadát szörpörte el. Mindenki iszonyodott a ragályozottakhoz még csak közeledni is, mert — mint Pethő György írja krónikájában — azt hitték, hogy az éfélé beteg ember a másikat csak lehelletével is megöli. „Az orvosok is csak hosszú, bokáig érő vászontalárban mertek a szenvedőkhöz közeledni fejüket beburkolva, arcukat madárcsőr alakú álarczsal látták el, melyre, hogy láthassanak, szemüveget illesztettek, az álarczcsőrt pedig szagos fűvekkel tömtek meg, illó olajat csepegtettek belé s még így is respectabilis távolságban tartották magukat a betegekől.

A pestis Magyarországon is számtalanszor dühöngött. Így 1456-ban, a török hadjáratok alkalmával, a járványt a Belgrádból hazatérő kezes hadak hurcolták be az országba. Több krónikás azt állítja, hogy maga Hunyady János is annak lett volna áldozata. Huszonhárom évvel később újra kitört a nagy mirigy-halál, mely elől Mátyás király és neje „bujdosik vala az erdőkben és a kies vizek mellett.”

A 17-ik század első fele különösen vészhozó volt Magyarországra nézve. Alig van év, hogy a pestis ne dühöngött volna. 1620-ban, Bethlen Gábor seregében „a morvák és előzaiak dög miatt nagyon halának Pozsonynál, úgy az erdőben, mint a városokban.”

Ez volt egyik főoka, hogy az idegenek nem mertek hazánkban tartózkodni s példaszórá vált, hogy „Magyarország a németek sírja.”

Több mint száz éve, hogy a pestis-járványok szelidebb alakban s akkor is csak egyes helyeken mutatkoztak, mit kétségtelenül a zárvonalaknak köszönhetünk. Deczára a természetudo-

ismertem közelebből oly nőt, kit Erzsinek neveztek volna. Még rokonom sincs ily néven...

— Különös! Pedig nől nem oknéklél határozta el magát e fontos lépésre. Tettetésre, vagy álnokságra nem tartom képesnek. És épen ezért megfellebbeztem előttem e rejtély, melynek kulcsát pedig minden áron meg kell keresnünk. Mert végre is, az égből nem potyoghatott alá és magától nem csuszhatott kabátod zsebébe. A mennyire én tudom, az égből nem szoktak szerelmes leveleket írogatni... Volt-e e napokban valaki lakásodon?

— Nálam? Azt hiszem senki. Sőt nem tudom az időt, midőn vendégünk lett volna kívüled. Mégis azonban... no de ez nem tartozik a dologhoz. Gyermekeség! Szabóm legénye volt nálam. Azt hiszem, nóm hivatta, hogy fekete öltözetemet kijavíttassa vele. Másra nem tudok emlékezni.

— Mikor volt rajtad ama kabát?

— Valóban, tán már egy hónapja. Midőn utoljára a hangversenyen voltunk nőmmel. Igen jól emlékszem. De hisz egy hóval azelőtt volt a levél jóval később van kelteze!

E perczen a szobalány nyitott a szobába. Ravasz kis teremtes volt az istenadta. Minden előzmény nélkül yda lépett arra elő s bátor hangon mondá:

— Tekintetes ur! O nagysága parancsa folytán e csomagot itt a hónom alatt Budára kell vinnem...

Megnéztem a leányt s egy gondolat villant át agyamon. A csomagra tekinték; kicsiny volt.

— Add ide, szólottam. Nekem amugy is dolgom van Budán és így egyuttal felkeresem ő nagyságát. Nincs szükséged elmenne.

Viktor kérdőleg tekintett réám. Megértett engem.

Csakhamar kocsin ültem s 35 perc alatt a Vizlaki neje szüleinek szerény háza előtt állottam. Felfutottam gyorsan az emeletre s az egyetlen ajtónál, mely a folyosóra vezetett, megállva, meghúztam a csengőgombot.

(Folytatása következik.)

mányi buvárlat akkori mostoha állapotának, úgy az orvosok, mint a laikusok is helyes érzéssel fölismerték, hogy a pestis behurcolás nélkül nem lép fel sehol. „Már egészen sokkeserves tapasztalásból meggyőződött, hogy ez a 8 esztendőtl fogva (1709—1712) grasszáló s pusztító pestis nem az aérnek corruptiója miatt esett, hanem per communicationem — ezt írja Cserei Mihály, történetírója — és a ki istent híván segítségül, olyan helyről jó idején elment, a pestises emberekkel nem conversálódott, életben megmaradt, a ki pedig vakmerőségre vetemedett, megdöglött a többivel együtt. A mint példa erre az enyedi professor s doktor Pápai Ferencz, kinek felesége, atyafiai pestisben meghalván Marosvásárhelyen, a pestis megszűnése után oda ment s a megholt asszonynak egyet-mását elvitte Enyedre, két hajdan leánya mihelyt afféle köntösben öltöztenek, mindjárt mirigyek szökött: s megholtanak s az ő házából terjedt el a többi városi emberekre a pestis.

Porumbákón a molnáraak szent-János hegyéről egy ember szőlőt vitt, hogy a molnár hamarabb örökljön, szorgos lévén mindent az malom a nagy szárazság miatt, a molnár felesége két gyermekkel együtt, mihelyt ettek belőle, mirigyek szökvének, megholtanak. Nagy Sinkszékben, Szász nevű falu mellett, egy pestises helyről jött szegény ember megszállott, valami gyermekek inu vittének az embernek, a gyermekek visszatérve, mind magok, mind apjuk és anyjuk két százzal egészen kiholtanak; híre esvén a nagysinki kommandánsnak, legott oda küldött, azokat a házakat, minden házi eszközökkel összegegette és úgy szűnt meg a pestis. Több ilyen példák számoltanak ezek Erdélybe; én rövidségnek okáért elhallgatom, ezeket azért jegyzem fel, hogy a posteritás tanuljon és maga magát szantszándékkal el ne veszítse.

Számtalan hasonló megfigyelés a világ minden részéről azon helyiséget érintette meg az orvosokban, hogy a pestis csupán behurcolás által terjedhet el s ennek folytán a zárvonalak felállítására irányozták minden törekvésüket. De azért találkoztak olyanok is, kik a járványok fölleptét a földrengéssel, a csillagok járásával s egyéb kozmikus és tellurikus befolyásokkal hozták összefüggésbe, sőt a bűzgöbök egyenesen isten haragjának tulajdonították azt s a szerint tették meg az óvintézkedéseket. Így többek közt a Debrecen városi jegyzőkönyv 1633. nov. 21-ről követ közleg szól:

„Mint hogy a nagyhatalmu isten haragja nemcsak a város ellen, hanem az egész ország ellen felgerjedett, és a dögvész mindenfelé dühöng, teteszt a földnek, hogy a citera, mindenféle zene, istentelen dalolás, és táncz meg szűnt e tessek.” A magyarországi református egyházak előlőiról pedig a járvány alatt, isten haragjának engesztelésére, böjtöt parancsoltak tartatni, mely csak akkor szüntettetett be, midőn az orvosok az éh-gyomorttal való járást-kelest veszélyesnek nyilatkoztak ki.

Mindez, persze, nem sokat használt s az utolsó menedék mégis csak a „cordon” volt. S ezen intézmény oly drakói szigorral hajtattott végre, melyet csupán a pestisnek minden képlezetet meghaladó pusztítása s azon rettenetes igazolhatott, mely az egész civilisált világot megkapta.

Igy például, midőn 1815-ben, dél-Olaszország egyik kisebb városában (Nojában) a mirigyvész kitört: a kormány azonnal katonaságot rendelt oda, kik a város körül árkokat húztak a város kapuira pedig árkokat szegtek, hogy azokon senki ki ne szökhesse. Csapán élelmi szereket volt szabad a városba vinni, egyéb közlekedés halálbüntetés alatt meg tiltva. Az árkok szélén örök állottak, kik mindenkit, ki az első szóra meg nem állt, lelőttek. Így lövettet agyon egy pestisben szenvedő, ki deliriumában a városból ki akart futni. Egy nojai lakos, ki egy csomó kártyát dobott a katonáknak, haditörvényszék elé állítottatt és „agyonlövettet azon katonáival együtt, ki a kártyákat a földről fölvetta.

Nem csekélyebb volt a szigor hazánkban is, melyet a pestis továbbterjedésének megállítására céljából alkalmaztak.

„A general — mondja Cserei Mihály — pátenst bocsáta ki, hogy a pestises helyekről senki a falu, város határán kívül ne járjon, mert meg van parancsolva, az olyan embereket minden kedvezés nélkül megöljék, és ha a strázsák meg nem ölnék, a strázsákat magokat a general megöleti; és hogy minden városokon, falukon kívül a mezőre házakat csináljanak, és ha valaki megbetegszik, akár jur, akár szegény legyen, kivigyék mindjárt azokba a házakba; s oda pedig ne legyen szabad senkinek menni, hanem az ennyivel tegyék le közhelyen s a betegek hordják el maguknak, s ha meghalnak is, se apjának, anyjának, gyermekének oda ne legyen szabad menni a holt testet csokolni, vagy siratni, harangozni, prédikálni, kísérni, hanem a mezőn ássanak nagy vermet s arra rendeljenek minden városokon, falukon, két-három embert, azok vigyék ki északra a holttesteket s minden ceremónia nélkül tétessék el. Ha pedig otthon a maga házában meghalni talál valaki, a házat minden bennelévő egyet-másokkal együtt a földig elégelessék s a ház cselédit az erdőre csapják ki s 40 napig ott legyenek.”

1710-ben állítottatt fel az első magyar egészségügyi bizottmány az esztergomi

primás elnöklete alatt, mely a legszigorubb rendszabályokat bocsátotta ki a pestis továbbterjedésének megakadályozására. Kordonokat húzattak a fertőzött helyek körül, vesztégházakat jelölt ki (hol az utasok 4 napig tartattak vissza), a közlekedést betiltatta, a pestisben szenvedők ruháit elégettetni rendelte s utmulásokat bocsátott közre, hogy a nép miként viselje magát a járvány alatt.

Az érintett rendszabályokban különösen érdekesek a következők pontok:

„A ragálylepteknek gyógy és élelmiszereket óvatosan, az ablakon át, messziről kell benyújtani, azon helyre, hol elkülönítve vannak.”

„Papok, orvosok, sebeségek, sirások stb, kik a ragályzottak körül forgolódnak, az egészségesekkel érintkezéstől szigoruan (halálbüntetés alatt) eltiltatnak és pestis alkalmával bizonyos ismertető jeleket hordozzanak, hogy kerülni lehessen őket.”

Ezentul valahányszor csak a pestis országunk felé közeledett: a kormány azonnal kordonokat állítottatt fel és senki sem léphette át a határt, míg a zárlat idejé ki nem töltötte, ha pedig valaki erőszakolni akarta az átmenetet: az, a 1766-iki királyi kibocsátvány szerint, lelövetett, teste s máhájja megégettetett.

Ezen ésszerű rendszabályok kibocsátásának s könyört nem ismerő szigorral való keresztülvitelésnek köszönhető, hogy a pestis a 18-ik század alatt csak korlátozva lépett fel. Így 1755-ben a tömösi vesztégtézerben, valamint 1756-ban Brassóban kitört ugyan a járvány, de az ellene azonnal foganatba vett óvintézkedések folytán rövid idő alatt ismét megszűnt. Így folytatott az el még csirájában 1795—96-ban Szerémmeigyében, valamint 1813-ban Erdélyországban is, ugyancsak Brassó vidékén. Ez volt a pestis utolsó föllepté hazánkban.

Igen helyesen jegyzi meg Lieberman ester, hogyha napjainkban ezen erőlynek csak egy részét alkalmaznák is: számos járványtól lehetne megóvni Európát.

(Vége következik.)

Az ipartörvény hiányai.

Gy. Fehérvár, 1879. jan. 22.

Országos törvényeink szokás szerint, elméletileg kitűnők, de gyakorlatban, köznapiasan szólva sántikálnak. Így vagyunk az 1872-iki ipartörvényünkkel. Az egész törvényben az egy elv magasodik ki: hogy ipart, egyet vagy többet egyszerre mindenki szabadon üzhet. Ezen sarkalatos tétel után az 1872-ik évi 8-ik szer többi csattjai mind hiábavalóságok. Zárjel közt meg kell jegyezmem, hogy csodálkozom a felett, hogy régi, zamatos nyelvünk e két gyökszavát: szer-törvény, csatt-ozik az irodalom nem használja. Legrégibb emlékeink közül az előfordul a szó: szer. Például: Öseink „szert” alkottak, tanu reá a helynevezés Pusztaszer, még előbb „szerre” lépett a hét vezér, innen ered az elnevezés szerződés, mely átvitve a közjog terére, nem egyéb, mint az államhatalom s a népközlődtek közt szabályozott „kötés” azaz törvény. A szernek vannak csatt-jai, ez utóbbiak pedig felosztatnak „kacs”-okra (paraphrasis).

Nem lévén nyelvész, hivatottabbaknak hagyom át e tért s visszatérek az 1872. 8-dik szerre.

Ennek egyik kacsája azt mondja: az üzendő ipart be kell jelenteni, s ha a jelentkezés illetve iktatóba adás után 3 nap alatt a bejelentés felett határozat nem hozott, a bejelentés jogerőre emelkedik s az iparüzésben továbbra a bejelentő nem zavarható.

Az ipar-ügyben illetékes a politikai hatóság. A közigazgatási hatóság ennél fogva „rendel” és bíróság „ítél”. Megrendeli ugyanis, hogy ezt így, amazt úgy, ezt itt, azt ott üzhel a bejelentő, míg a bejelentő ellen ipar-kihágás, vagy az iparüzésben felmerült kérdésekben, tárgyalás alá veszi az ügyet, a feleket sörlelmekre és érveikre nézve kihallgatja s azután hoz egy fellebbezhető „végzést”, melyet indokolni is tartozik.

Midőn a közigazgatástól a bírói tisztet elvonta az országgyűlés, azután hozott egy új „szert”, a melyben ismét illetékeséssé teszi a közigazgatást. Magán követeléseket és kárt nem íté meg ugyan a hatóság, de eltiltja az iparüzőt helyéről, elveszi tőle az ipar-üzéshez néha szükséges czéget, sőt be is tiltja az ipar-üzést.

Már hogy ebben nem támadatik meg a magán fél magán érdeke, a nem támadt ez által anyagi kára, azt elritatni senki sem fogja.

Előbb nem helyesen fejezém ki a magán követelésekre vonatkozó tételt, mert bizony ilyeneket, sőt kárt, elmaradt hasznosítást íté meg az iparhatóság, például: a kereskedő és segédje, gyarkorka közt, egy a mester és tanoncza közt.

Tehát 3 nap alatt határozni kell. Ezen 3 nap oly égernyi picizny idő akkor, midőn az iparhatóságot társas bíróság képezi. Például rendezett tanácsos városokban: a tanácselnök és két tanácsos Vezési a hatóságot. Egyik tanácsos referálja az ügyet, előbb némely esetekben meg kell idézze a feleket, letárgyalja velük az ügyet, tanukat hallgat ki stb. a mi 5—6 napet vesz igénybe.

Azután tanácsülésbe viszi, egyik félnek megszavazza, vagy elveti a véleményét, és ha elveti, akkor jön az elnök s pótllás végett visszatér az ügyet.

Azután jön az ügya segédhivatalba, 7—8-ik nap lemasoltatott, aláírásra kerül és mire kiadatik megvan a tízes napi szám.

Addig pedig a bejelentő rég jogerőre emelkedett iparral bír.

Meg vagyok győződve, hogy bármely rendezett tanácsos városban a legfurcsább iparra kapok jogos és meg nem támadható engedélyt.

De a rendes megengedett iparágak is ugy csoportosíthatnak a mint tetszik. Így például az iskolapület mellett a bozzá ragasztott házban balfelől egy kovács műhely dolgozik, jobbfelől egy lakatos kalapál, hátul az udvarban egy bádgos vari az álmot, szemben van a csapadék és kőház, kissé részt a tűzijáték készítő műhelye s mellette van a mészárszék s az egereknek a görbe ut is rövid lesz.

Érdekes eset merült városunkban. Van itt egy 1865. év óta fennálló „Nemzeti Szálloda”. A házi ur folytatja az ipart bíról által. Ezelőtt 10 hóval egy bérlede eltavozott, s másokat adta ki. A bérlel Nr. I. visszatér a városba s 9 hó mulva nyit egy új szállodát és beadja iparjelentését „Nemzeti szálloda”-ra. A három nap elteltik és felteszi firmáját. Van tehát most egymással szemben két „Nemzeti Szálloda”.

Hogy ez hátrányos az üzletre s hogy a két „Nemzeti Szálloda” czimvel járó társaskocsi (Omnibusz) közt a vasuti indóháznál folyton zavar van, azt fölsőleges lesz mondanom.

Szegény utazók, Scylla és Charibdis között jutva azt se tudják hová vitetnek, midőn társas kocsiha szállnak.

A két „Nemzeti Szálloda” czéggel ellátott vendéglő birtokosa hajba kapott s perelnek égre földre.

Az ipartörvény szerint mind kettőnek igaza van. Az első (Nr. I.) éi jogával 1865 óta, de él különösen 10 hó óta, miattal a másik nem létezett. Az ipartörvény szerint Nr. I.-nek ha ipart be sem jelentette, jogérvényesen igaza van, mert a 6 hónapon tul folytonosan gyakorolt ipart semmikép sem lehet sem betiltani, sem korlátozni. A „czim” elvtel pedig nem csak korlátozás, de anyagi kárt is involál.

A „Nemzeti Szálloda” Nr. II.-nak szintén igaza van, mert neki régebben ezelőtt 10 hóval önálló engedélye (concessiója) volt a „Nemzeti Szálloda” s azt most csak bejelenteni tartozik. Tehát nem kért engedélyt — mert nem járt le a két év — mely alatt iparjoga elévül. De a bejelentést vissza sem utasíthatja az iparhatóság, sőt a bejelentés jogerőre emelkedik, mert beadja este 5 órakor, másnap felszereltetik s este ülsőbe hozatik, ötönap kiadatik s a három napos határidőn tul bírja és élvezi a jogot a bejelentő.

Hogy mily vége lesz ez ügynek, azt nem tudni. Az eredmény, egy a még több irányban felmerült jogi kérdésekről legközelebb beszélünk.

Érdekes az is, hogy az 1872-iki 8-ik szer az iparhatóság harmadfoku bírósága a belügyminiszter, míg ugyancsak a miniszter a közigazgatási bizottságot decretálta annak. Én is azt hiszem, hogy a közigazgatási bizottság nem illetékes harmad bíró. A budapesti tanácsos ez ügyben szintén így vélekedik, én meg hozzá teszem, hogy az ipartörvény nagyon jó — arra, hogy valóban jobbal pótolhassék.

(Folyt. köv.)

TANÜGY.

A nők tornásztatásáról.

(Vége.)

A 70-es évek egyikében egyik collegám — néhai Zöld Ferencz, a ki kitűnő szónoki tehetséggel vala ellátva, elhatározta magában, hogy egy magán torna-intézetet állít fel a fővárosban, hol csakis leány-növendékek tornásztatásával foglalkozand. Miután a szükséges előkészületeket megtette, felhívást bocsátott közre, hirlapok útján a szülőkhez, melyben különösen a nők tornásztatásának fontosságát igyekezett kimutatni. Mind hiába! Kitűnő érvelései elhangzó szókai maradtak a pusztában. Ekkor elhatározta, hogy személyesen keresi fel az ismeretesebb családokat és szóval fogja capacitálni a szülőköt a női tornászat fontosságára nézve. Egy ily alkalommal történt az, hogy bekopogtat egy családhoz, hol csak a mama lévén oda haza, egész lélekkel hozzá fog odamegetele családjának előadásához. Megdönhetlen érveket hoz fel a női tornászat szükségessé válta mellett. A táncz, korcsolyázás, lovaglás stb. előnye mind megbuktak a tornászat előnyeivel szemben. Maga a házi nő is beismerte, hogy néhai Zöldnek igaza van. Ezek után kérdi Zöld: „számíthatok tehát arra, hogy Nagysád leány gyermekéit tornásztatni fogja? A házi nő több mint 1 1/2 óra után capacitálás után így nyilatkozott: „szívesen tornásztatnám bíz én is leányomat, de félek édes Zöld ur attól, hogy leányom te uyerére tyukszem fogná öni, ezért tehát leányomat nem tornásztatatom.”

Hogy Zöld adása nem maradt a nőnek a felelettel ez alkalommal, azt felesleges is mondanom, annyival is inkább, mivel csaknem két órát vesztetett egy helyen.

Ezt közbevetőleg azért láttam időszereinek felemlíteni, mivel itt városunkban is számtalan oly szülével beszéltem, kik a fennebbi gyenge érvekhez hasonlókat hoztak fel a leány-tornászat ellen.

Miután kitűzött czélom ily uton kivihetetlennek tartám, az egyes magán leánynevelő-inté-

Vénjegyesül Ajánljuk védo

Elsinger M. J. és fiai
Bécs, Neubau, Zollergasse 2

csász. kir. hadügyminisztérium, 6 felső hadtengerészeti és
aromás jótékony intézet sat. szállítói
csász. királyi szabadalmazott gyárának
legjobb és legajánlatosabb

eső kőpönyeít,
kocsitakaró ponyvát, ágybetéteit, sátorkalméit.

és kőpönyeít,
kocsitakarók,
ágybetétek,
sátorkalmék

Hirdetmény.

A tordai Takarékpénztári részvény-társulat

VI. évi rendes közgyűlése határnapja,

folyó évi februárius-hó 16-ka d. e. 9 órakor,

Tordaváros közgyűlései termében megtartandólag tűzetik ki, melyre a részvényesek oly figyelemzettel hivatnak meg, miszerint a gyűlésen résztvenni kívánók, a gyűlést megelőző napon **d. e. 8 órától d. u. 6 óráig**, az intézet üzlet helyiségében működő, a jogosultság és felhatalmazások megvizsgálására és azok érvényessége felett határozni jogosult bizottsághoz részvényeiket a szelvényekkel ellátva, a gyűlés tartamára — elismervény mellett letenni kötelesek, az alapszabályok 18. §-lye értelmében, minek következtében a gyűlési részvétel és szavazati jogosultság ki fog szolgálatni. (46) (1-1)

A közgyűlés tárgyai:

- 1.) Igazgató bizottmányi jelentés.
 - 2.) Felügyelő választmányi jelentés.
 - 3.) Az igazgató bizottmány 6 kilépő tagjának választás útján betöltése.
 - 4.) Öt tagból álló felügyelő választmány megválasztása.
 - 5.) Az 1878-dik évi zárszámadások és mérleg megvizsgálása, azok feletti intézkedés és az osztalék meghatározása.
 - 6.) A közgyűléshez netán benyújtandó töllebbezések ellátása.
- Tordán, 1879. január 19-kén tartott Igazgató bizottmányi gyűlés határozatából.

K. NAGY IMRE, titkár.

(209) (12-12)

Alapos és gyors segítség minden gyomor- és altesti bajban szenvedőknek!

Dr. Rósa életbalsama.

Dr. Rósa életbalsama minden kívánságnak a legteljesebben megfelel, az összes emésztési szervek munkáját elősegíti, egészséges és szűz vort alkot és a testnek az egészséges és egészséges vizsánia. Minden emésztési bajok, név szerint: étvágyhiány, savanyú felbőgés, felpuhas, hányás, gyomorgörög, benyálkásodás, aranyér, a gyomor étekkel való megterhelése stb. ellen a legbiztos és legjobbnak talált házi, mely magának a legértékesebb és legértékesebb házi általános elterjedést szerzett.

Egy nagy üveg 1 frt. Félüveg 50 kr.

Sok száz olimpa 5 levél megtekintése kérem a Dr. Rósa életbalsamát, bőséges megkeresések következtében utánvétel mellett mindenféle étkéldet.

Herr Fragner!

Haben Sie die Güte, mir wieder 12 Flaschen „Dr. Rosa's Lebensbalsam“ zu senden. Ich bestelle denselben auch für andere und theile ihnen mit, dass meine Magenkrämpfe und mein Gallenleiden durch dieses Mittel vollkommen behoben sind. Den Betrag wollen Sie per Post nachnehmen.

Petrovskolo, 24. April 1878.

Kováts Góda Ferencz.

Figyelemzettel. Kellően felvértezték kikerülése tekintetéből kérem a t. Községet, mindig Fragner gyógtárából kerüls Dr. Rósa-éle baltamot kérem, mert tapasztalatom szerint nemely helyen csak egyszerű életbalsamot árusítanak el, mely a Dr. Rósa-éle baltamhoz képest csak hatálytalan keverék.

A valódi Dr. Rósa-éle baltamot egyedül a főaktárból Fragner B. gyógtárából (Prága, 205-3.) kapható.

Kolozsvárt egyedüli raktár: **Wolf János** gyógtérzséznél.

Tordán: Gyógtérzséznél **Wolf Gábor** és fánál.

Raktárak a bírdalom majd minden gyógtérzsében, valamint Ausztria minden fil-szerkereskedésében vannak.

Minden gyógtérzséznél és kereskedő urak, kik Dr. Rósa életbalsamából raktárt tartani óhajtanak, szíveskedjenek a fennírt főraktárhoz Prágába fordulni.

Csak nőknek!

kik fehérfejlásban (Leucorrhoe) — a magtalan-ág, hajhu lés, fojtás, roz kinezés és gyengülés leggyakoribb okozója — szenvednek, küldök egy több ezer esetben fnyes sikerű hatásúnak bebizonyult szert. Nem bevenni való gyógtérzsér, nem is fecskendő, hanem egy egyszerű tő nyelmes eljárás, mely tíz nap alatt e betegséget, bármely stadiumában is lenne, tökéletesen meggyógyítja.

(608-13) (15-*)

Utánvét vagy készpénzben **ára 5 frt.**

Czím: Apotheker **ALOIS WOTSCH N.-Szeben.**

Tauffer József

óvári és piaczseri üzleteiben Kolozsvárt, a legjobb minőségben és jutányos áron kaphatók:

Kitünő faju erdélyi asztali és csemegeborok nagy és kis mennyiségben.

Valódi **POTTENDORFI KÖTŐ- és SZÖVŐ-GYAPOT.** Finomított fonó **LEN- és KENDES.** Fejéritett és fejéritetlen **LENFONALAK.**

Valódi **SEEHOFFER-BALZSAM** és **PAGLIANO SZÖRP- és POR** egyedüli raktára.

(172) Ajánlja továbbá: (4-5)

jól berendezett bőruzetét.

SÁRGA KRISTÓF

fehérnemű és vászon-raktára

KOLOZSVÁRT,

(bel-középuteza, kiségtő alatt.)

Kül- és helyföldi nagy kereskedők és gyárosokkai egyenes összeköttetésben fogva azon kellemes helyzetben vagyok n. érd. vevőimnek **ke-zesség mellett**, legintányosabban valódi árakkal szolgálni.

Raktáromban legnagyobb választékban kaphatók:

Férfi fehér-ingek, chiffon, creton és madepolan szövetből, sima himzett és redős gallérral, vagy a nélkül 85 krtól, 3 frt 50 krig.

Férfi színes-ingek, angol oxford, creton és madepolan szövetből 100 különböző mintára, jó színtartó 30 krtól, 3 frt 60-ig.

Színes és fehér gyabjű alsó-íngék és nadrágok 70 krtól 5 frtig.

Férfi alsó-nadrágok (gatyák) mindenemű szabását, legjobb len és pamut vászonból 70 krtól, 2 frt 50-ig.

Férfi legújabb gallérok és kézelők 4 rétt legjobb chiffon szövetből párja 40 kr.

Férfi színes-szélű selyem, — len és pamut **zsebkendők** szegve 6 darab egy kötegben 60 krtól, 7 frtig.

Valódi len fehér-zsebkendők 6 darab egy kötegben 1 frt 50 krtól 7 rrtig. (387-8)

Női-ingek len és pamut vászonból, sima himzet vagy redős, 1 frtől, 5 frtig.

Női háló reknek, 1 frtől, 5 frtig, főkötők len és chiffon vászonból 40 krtól 80-ig.

Női alsó-szoknyák és nadrágok 90 krtól, 7 frtig.

Női piquet reklik, nadrágok és szoknyák, 1 frt 50 krtól 5 frtig.

Függöny necek, gyapju és pamut takarók, paplanok, madráczok mely utóbbiakból különösen nagy raktárt tartok.

Legújabb szerkezett **esőernyők**, 1 frt 40-től 15 frtig.

Fehér és színes **harisnyák**, gyapjű, len, pamut és selyemből, párja 15 krtól, 1 frt 50-ig.

Legújabb **nyakkendők, posztó, szsrvasbőr és glage kesztyűk, nadrágtartók, harisnya-kötők, órasinorok sat**, legintányosabban.

Fehér és színes-asztalnemű, mindenféle len és pamut vászon szín-tartó creton, oxford és madepolan, színes íngszövetek

1000 különböző mintára 16 krtól 52 krig., 100 különböző fajtájú chiffon, creton és madepolan **fehér íngszövetek** 80, 155 és 170 centiméter széles, 22 krtól 70 krig.

sima, himzett és redős len és pamut íngbetétek 25 krtól 3 frtig.

Len és chiffon himzett stráfok és betétek, kötő, varró, himző-pamutok és ezernék, ujjon szűlőttek részére főkötők, téklék és takarók sat.

Továbbá elvállalok **kihazasítás, vagy magán szükségre kívánt fehérneműek pontos elkészítését; kitünő szabás és jó összeállításra legnagyobb figyelem van fordítva.**

Megrendeléseket, nyak bőség, váll- és ujjahossza papir széleten pontos mértéke beküldése mellett saját felelősségemre azonnal teljesítek, mely esetben árat és fajtáját meghatározni kérem.

Bármely megrendelés ha nem tökéletesen kielégítő az érte fizetett összeget vissza szolgálok, vagy másokkal kívánatra kicserélem.

Legfőbb törekvésem n. érd. vevőim bizalmát továbbá is kiérdemelni és azt megtartani

alázatos szolgálja:

Sárga Kristóf.

ELŐFIZETHETNI

STEIN JÁNOS

könyv- és zeneműkereskedésében Kolozsvárt.

DER BAZAR.

1879.

A Bazár a legelterjedtebb és a legérzékenyebb német női divatlap, a legkedveltebb és a legértékesebb lap e nemben.

25. évfolyam. kitüntető a bécsi világtállatison 1876.

A Bazár 1879. Január 1-től 12 színezett divat képet és sok színezett kézimunka mintát fog tartalmazni.

Előfizetési ára negyedévre helyben házhoz hordva **csak 1 frt 50 kr.** Vidékre bérmentes küldéssel 1 frt 80 kr.

Évenként megjelenik: 24 divatlap. 24 szép rodalmi és vegyes tartalmu lap. 24 melléklet 500 szabás rajzzal. 24 melléklet különféle közlemények és hirdetésekkel. 12 színezett divatkép és egyéb minták.

Előfizethetni Kolozsvárt **csakis Stein János könyv- és zeneműkereskedésében.**

Legújabb zeneművek.

Épen most jelent meg és kiváltképen

Stein János

könyv- és zeneműkereskedésében

Kolozsvárt kapható:

Négy kedvelt népdal.

1. Ritka, ritka, ritka búza.
2. Minden este furulyázok sokáig. (Sarkon van a Buza János korcsmája).
3. Békot vertem. (Temetőben láttalak meg).
4. Sötét az éj.

Énekhangra zongora kísérettel alkalmazta **HUBER SÁNDOR.** Ára 80 kr.

Logász (Softa) négyes.

Zongorára szerzé **ELLENBOGEN ADOLF.** Ára 60 kr.

Első ábránd magyar dalok felett.

1. Repülj fecském ablakára.
2. Ezt a kerek erdőt járom én.

Zongora kísérettel hegedűre szerzé **HUBER KÁROLY.** Ára 1 frt 50 kr.

Második ábránd magyar dalok felett.

1. Befutta az utat a hó.
2. Hej be szennyes ez a maga kendője.
3. Sötét az éj, messze van még a reggel.
4. Szőke legény piros barna leány.

Zongora kísérettel hegedűre szerzé **HUBER KÁROLY.** Ára 1 frt 50 kr.

Harmadik ábránd magyar dalok felett.

1. Lehullott a rezgő nyárfa arany színű levele.
2. Búra, búra búbánatra születtem.
3. Fáj a szívem, fáj a lelkem.

Zongora kísérettel hegedűre szerzé **HUBER KÁROLY.** Ára 1 frt 50 kr.

Ugyanott kapható:

Vörösmarty életrajza.

Irta **GYULAI PÁL.** Második javított kiadás Vörösmarty arcképével. Ára 2 forint.

Az emberi nem százezerei köszönhetik szép hajukat az egyes-egyedül létező legjobbnak és legbiztosabbnak hajnövesztő szernek.

Nincs már jobb valami

a haj előmozdítására mint a világ minden részében oly ismeretes s híressé lett, az orvosok által megvizsgált, a legértékesebb és legcsodálatosabb korpa kiegészítő pár nap alatt tökéletesen eltávolít, a haj kihullását rövid idő alatt tökéletesen és mindenkorra meggyógyítja, s a hajnak természetes fényt ad és **hullámszerűvé** képezi és a legkedveltebb korig megőrzi az szűlőstől.

nővéseinek és fentartására. válya a ausztriai császár stb. által 1867. évi nov. 18-dikán **15.810-1892.** sz. alatt az összes ausztriai bírdalomra s az összes magyar koronaországokra névve császár királyi kirárolagos szabáddalommal kitüntetett

Reseda-göndörítő-hajkenőcs

melynek szabályszerű használatánál a fejtest legkopaszabb helyei is teljhajzattá válnak, a szürke s vörö hajzat cőtőztünné válik, csodálatos módon erősíti a hajtalajt, mindenemű korpa kiegészítő pár nap alatt tökéletesen eltávolít, a haj kihullását rövid idő alatt tökéletesen és mindenkorra meggyógyítja, s a hajnak természetes fényt ad és **hullámszerűvé** képezi és a legkedveltebb korig megőrzi az szűlőstől.

Rendkívül kellemes illata és pompás kiállítása által azonkívül még fűdészt is képezi a legfinomabb pipere asztalnak is.

Egy tégely ára használati áttatással (hét nyelven) 1 frt 50 kr. postán küldve 1 frt 60 kr.

Ismét eladók illő elengedőben részesülnek.

Gyár és főközponti szállítási raktár nagyban és kicsinyben

POLT KÁROLY

illatszérész és több e. kir. szab. tulajdonosnál

Bécsben, József város, piaristautca, 14 szám saját házában, a hova minden írásbeli megrendelés intézendő, melyek a pénz előleges beküldése, vagy postai utánvét mellett a leggyorsabban teljesíttetnek.

Főraktár: **Kolozsvárt** egyedül **Wolf János** gyógtérzsében.

NB. Valamint minden kitünő gyártmányról, egy már ennél is utánzások és hamisítások kísértetnek meg, s ez okból kértük mindenkit, hogy vásárlás végett egyedül a fentebbi raktárhoz forduljon a **Polt Károly** bécsi reseda-göndörítő-kenőcsét világosan megismerje, ügyeljen a fentebbi védjegyre (412-18) (9-20)

FARSANGI IDÉNYRE!

CSAPÓ SÁNDOR nagy árutárlatában Kolozsvárt kapható

legújabb francia bali legyezők 35 krtól egész 10 frtig, táncz jelvények (Cotillon orden) egész és fél lárvák, Angol és francia illatszerek hajporok, egyéb Toilethez szükséges kellékek férfi ingek, kézelők és nyakkendők, kitünő jó bali és utcaiz kesztyűk.

Vidékre rendelvényeket legpontosabban teljesítek

CSAPÓ SÁNDOR.